

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Monumenta Paderbornensia

Ferdinand <II., Paderborn, Bischof>

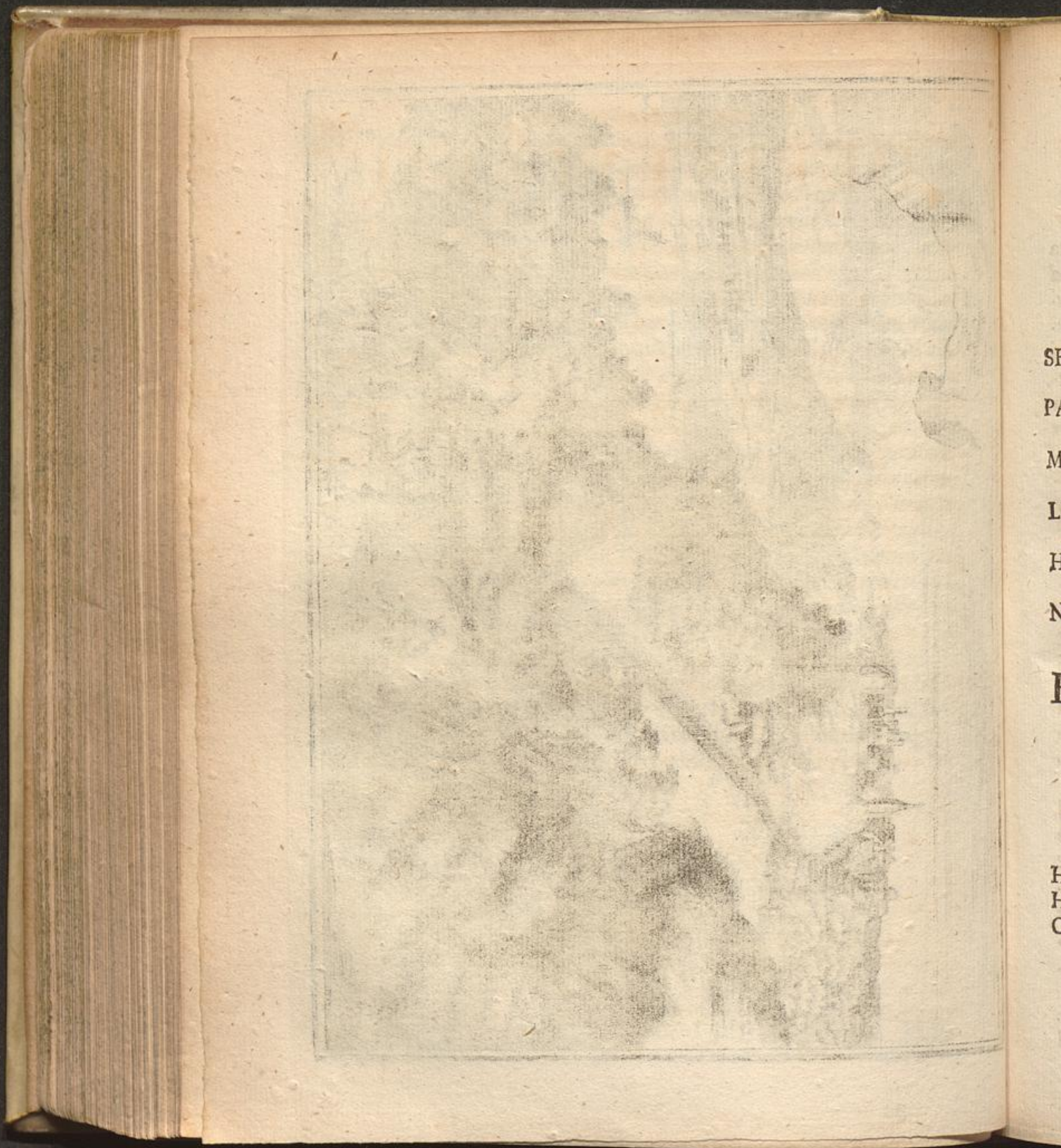
Francofurti ; Lipsiæ ; Norjbergæ, 1713

Heristallum Saxonicum in ripa Visurgis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29975

æ
u-
os
b-
l-
n-
a-
e-
d-
in
g.
u-
d.
ta
in
o,
er
s,
on
n-
r-
s,
ii

SE
PA
M
L
H
N
E
H
C

HERISTALLUM
SAXONICUM,
IN RIPA VISURGIS.

MEMORIÆ. SACRUM

SEU. TE. CÆRULEUS. PLACIDO. VEHIT. AMNE. VISURGIS
SIVE. FACIS. TERRA. CARE. VIATOR. ITER
PARVA. MORA. EST. FAMÆ. RELEGAS. MONUMENTA. VETUSTÆ
ET. PRECOR. HÆC. PAUCIS. CARMINA. SCRIPTA. NOTIS
MAGNUS. HERISTALLO. CAROLUS. DUM. SAXONAS. URGET
HIC. POSITIS. CASTRIS. NOMEN. HABERE. DEDIT
LEGATOS. HIEMANS. HIC. REGIA. DONA. FERENTES
AUDIIT. ET. NATOS. JUSSIT. ADESSE. SUOS
HIC. COEPTAM. RETULIT. FATO. MELIORE. CATHEDRAM
AD. VITREAS. PADERÆ. LENE. FLUENTIS. AQUAS
NON. TAMEN. OMNIS. HONOS. ABIIT. QUIN. ÆMULA. FRANCO
CERTAT. HERISTALLI. GLORIA. SAXONICI

FERDINANDUS. DEI. ET. APO-
STOLICÆ. SEDIS. GRATIA. EPISCOPUS
PADERBORNENSIS. COADJUTOR. MO-
NASTERIENSIS. S. R. I. PRINCEPS. COMES
PYRMONTANUS. ET. LIBER. BARO. DE
FURSTENBERG

HERISTALLI. SUI. IN. RIPA. VISURGIS. CAROLI. M
HIBERNIS. PIPINI. ET. LUDOVICI. FILIORUM. EJUS
CONVENTU. HUNNORUM. ET. ASTURIÆ. GALLE-
CIÆQUE. REGUM. LEGATIONIBUS. ANNO
DCCXCVII. CELEBRATI. MEMORIÆ
POSUIT

NO-

NOTÆ.

1. **H**IC POSITIS CASTRIS NOMEN HABERE DEDIT.] Ita Astronom. apud Reuber, ad An. 797. *Consilium iniit, ut ad conficiendum Saxonicum bellum in ipsa regione hyemaret. Sumpto igitur comitatu suo, Saxoniam petit, castrisque super Wisuram positus consedit, & locum castrorum HERISTELLI vocari jussit.* Eadem fermè habet vita Caroli Magni apud Pithæum: *Et Novembrio mense mediante, ad hibernandum cum exercitu Saxoniam intravit, positusque castris apud Wisoram fluvium, locum castrorum HERISTELLI vocari jussit.* Adelmus ad An. 797. *Sumpto igitur comitatu suo, Saxoniam petiit, castrisque super Wisuram positus consedit, & locum castrorum HERISTALLUM vocari jussit: Qui locus ab incolis usque in præsens ita nominatur.* Poët. Anonymus:

— *Wisura positus in littore castris
Sedit, Heristellique locum jussit vocitari.
Hactenus hoc & habet nomen.*

Item Gobelinus Persona in Cosmodr. ætat. 6. cap. 38. Crantzius Metrop. 1. cap. 12. Georgii Fabricii Origin. Saxon. lib. 4. hæc sunt verba: *In eo loco, qui à stabulis Principum Herenstelle appellatus fuit.* Henricus de Hervordia nominat *Erestal*, alibi tamen *Hercstelle*. Contrà Henricus Meibomius, non tam à castris eo loco positus, quàm à palatio Francico in Annal. Francorum percelebri, cui situ loci & amœnitate simile fuerit, denominatum *Heristallum* putat.

2. LEGATOS HIEMANS HIC REGIA DONA FERENTES.] Annal. Francici incerti auctoris apud Pithæum: *An. 798. Carlus cum exercitu hiemavit in Heristallio Saxonico. Hadofuns Rex Gallitiæ & Hasturiæ, per Floram legatum suum, papilionem miræ pulchritudinis Regi transmisit.* Vita Caroli Magni apud Pithæum: *Venit autem ad eum legatus Adefonsi Regis Gallitiæ & Asturiæ nomine Froia, præsentans papilionem miræ pulchritudinis.* Adelm. Poëta Anonym. Regino.

3. AUDIIT, ET NATOS JUSSIT ADESSE SUOS.] Astronom. apud

apud Reuber. *Exercitum verò quem secum abduxit, per totam Saxoniam in hyberna divisit. Illuc Pipinum de Italica, & Ludovicum de Hispanica expeditione regressos ad se venire iussit. Ibi legatos Hunorum cum magnis muneribus ad se missos audivit & absolvit. Ibi legatum Adelphonsi Regis Asturicæ atque Galetia sibi dona deferentem suscepit. Indè Pipinum ad Italiam, Ludovicum ad Aquitaniam remisit: cum quo & Abdellam Saracenum ire iussit, &c. Rex autem in Saxonia residens, ibi & Natalem Domini & Pascha celebravit. Item vita Caroli Magni apud Pithæum: Illuc venerunt legati Avarorum cum muneribus multis. Indè Abdellam Saracenum cum filio suo Ludovico in Hispaniam reverti fecit, & filium suum Pipinum ad Italiam misit: ipse ad disponendam Saxoniam totum hyemis tempus impendit, & ibi Natale Domini, & Pascha celebravit. Venit autem ad eum legatus Adelfonsi Regis Gallicia & Asturiae nomine Froia, præsentans papilionem mira pulchritudinis. In ipso quoque Paschæ tempore Nortluidi trans Albiam sedentes, seditione commotæ, legatos ejus, qui ad justitias faciendas apud eos conversabantur, quosdam occiderunt, quosdam ad redimendum reservarunt: ex quibus aliqui fugerunt, ceteri redempti sunt. Rex Carolus collecto exercitu de HERISTELLI ad locum, qui dicitur Minda, perrexit, & contra desertores inter Albim & Wisoram peragravit totam Saxoniam. Nortluidi, cum Trascione Duce Abodritorum, & Eburiso legato Domni Regis commisso prælio, victi sunt, & casti ex eis quatuor millia, ceteri qui evaserunt, de pacis conditione tractaverunt. Vide Adelmum ad An. 797. Poëtam Anonymum, Reginonem, aliosque.*

4. HIC COEPTAM RETULIT FATO MELIORE CATHEDRAM.] Designatæ hîc sedis Episcopalis nullum antiquiorem testem habemus Henrico de Hervordia, & auctore Chronici Mindensis ab Henrico Meibomio editi, qui unde hoc acceperint, ignoramus. Quòd si autem vera est ipsorum sententia, necessario hanc foundationem, post Ecclesiam primò Paderbornæ conditam, & ob incolarum loci perfidiam, & odium in religionem Christianam, ut scriptor vitæ Liborianæ apud Bollandum cap. 2. refert, aliquoties igni traditam, contigisse crediderim. Certè exiguo hîc tempore Cathedralis Ecclesia hæsit, ad primum locum antè reversâ, quàm An. 799. Leo III. Pontif. Max. religiosum

giosum Caroli ac salutare Christianitatis dilatanda studium nobiliter inchoatum, Apostolicâ auctoritate firmavit, atque in Ecclesia tunc Paderbornæ noviter constructa quoddam altare consecrans, adorandas in eo reliquias Protomartyris Stephani, quas secum Româ detulerat, collocavit. Vita S. Liborii l. c. Hermannus Kerstenbrochius in catalogo Episcop. Paderborn. Verùm enim verò *Heristalli* ingentia murorum rudera, Patribus Franciscanis in monte domicilii sui fundamenta, hortique planitiem molientibus, sub terra deprehensâ, amplum sanè ædificium hîc designatum fuisse commonstrant.

5. QUIN ÆMULA FRANCO.] *Heristallum Francicum*, palatium olim regium, (à quo Pipinus *Heristallius*, Caroli Martelli pater, Major domûs Regiæ, cognomentum induit) nunc vicus, *Herstal*, Baroniæ titulo clarus, ad Mosam, haud procul à Leodico. Censetur juris Brabantini, spectatque ad gentem Nassaviam. Diplom. Belgica Miræi, pag. 141. & 272. Crebra ejus mentio, in vita Caroli Magni & Ludovici Pii Impm. in Poëta Anonym. Reginone, aliisque Francicæ hist. scriptoribus, occurrit; quod Reineccius in notis ad Poëtam Anonym. cum *Saxonico* nostro malè confundit.

6. CERTAT HERISTALLI GLORIA SAXONICI.] Complurarium gestarum monumenta *Heristallum Saxonicum* præ *Francico* illustant: Caroli Magni castra & hiberna, Pipini & Ludovici filiorum ejus congressus, Hunnorum & Asturiæ Galleciæque Regum legationes & munera, Cathedralis Ecclesiæ dignitas, atque hinc suscepta in Saxones Transalbianos fausta expeditio. Nostrâ memoriâ Anno 1632. mensè Octob. *Heristalli* arcem finibus suis imminentem, Hassi vastarunt, ac demum An. 1637. mensè Martio incenderunt. Pari in hunc locum clementiâ jam olim usi, Anno 1465. D. Christinæ sacro die, ut vetus habet inscriptio: HASSONES. URBEM. HERSTELLE. CUM. VILLA. DEVASTARUNT. ATQUE. CREMARUNT. Nobilis porrò *Falckenbergiorum* familia *Heristallum* diu possedit, & Henricus Dux Saxonie repignoravit quidem, sed litibus indè exortis, ac demum compositis, Theodorus Furstenbergius Episcopus & Princeps Paderbornensis, à *Falckenbergiis* aliisque creditoribus, præsentî pecuniâ 17666. aureorum redemptam, Anno 1608. 13. Novemb. Ecclesiæ suæ recuperavit. Inter alia tum etiam conventum fuit, ut prope *Heristallum*

Wistallum certus *Falckenbergiis* concederetur locus novæ arci exstruendæ opportunus. Hoc loco & genere *Falckenbergiorum*, ortus est *Theodorus Falckenbergius*, Gustavi Adolphi Sueciæ Regis aulæ Marefcallus, pedestris & equestris legionis ductor, & qui Regis sui nomine Magdeburgum adversus Tiliam Catholici exercitus ducem propugnavit, atque urbe à Cæsareo milite captâ, diréptâque, in ipso ejus vallo occubuit. *Mauritius* contra *Falckenbergius* equestris legionis Gôtzianæ legatus, Cæsari militavit; pòst captus à Suecis, & paucis diebus antè dimissus, quàm ad Lutzam fuit dimicatum, eidem prælio interfuit, Regemque Sueciæ, quem paulò antè captivus, & propter merita *Theodori Falckenbergii* familiariter habitus, optimè de facie norat, plumbeâ glante sauciatum equo primus dejecit, pariterque hostili telo transfixus concidit proximè Regem; cui humo prostrato, fatali ictu superveniens *Georgii* ab Oynhausen Gôtzianæ legionis equitum magistrillegatus, *Joannes Schneberg* ex *Vockendorp* diœcesis Paderbornensis vico oriundus, ilia ense confodit, peremit, spoliavitque examinem.

Placuit hoc recens Paderbornensium militum facinus, dum vetera monumenta percensemus, hîc subnectere, & verbo ad posteritatis memoriam consignare: Ne qui alii, ut post victoriam ignavi etiam gloriantur, hanc sibi laudem præcerpant. Nobis cum certa fides exiis, qui prælio interfuere, tum torques aureus Regi inter opima spolia à *Schnebergio* detractus, relatusque testis est. Neque aliud nobis propositum, quàm partam Paderbornensium nomini gloriam candidæ veritati asserere.